

3-6 Yaş Grubu Çocuğa Sahip Ebeveynlerin Oyuncak Seçme ve Kullanma Stratejileri

Selin İkiz^a, Pelin Ülker Atav^{b*}, Gülcan Uyar^c, Nazlı Yakar^d

^a Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, Çocuk Gelişimi Programı, Bilecik.

^{b, c, d} Karabük Üniversitesi, Çocuk Gelişimi Bölümü, Karabük.

Öz

Çocukların oyunlarında yararlandıkları materyaller olan oyuncakların, ebeveynler tarafından seçimi ve kullanımı ile ilgili ebeveynlerin görüşlerinin bilinmesi konuyla ilgili yapılacak olan plan ve uygulamalarda göz önünde bulundurulması gereken bir husustur. Bu nedenle çalışmada 3-6 yaş grubu çocuğa sahip ebeveynlerin, oyuncak seçimi ve kullanımına ilişkin düşüncelerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Nitel araştırma yöntemi ile gerçekleştirilen çalışmada veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilmiş olan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Verilerin çözümlenmesinde ise betimsel analiz tekniğinden faydalanılmıştır. Araştırma sonucunda çalışma grubunda yer alan ebeveynlerin oyuncak seçiminde daha çok oyuncuğun eğitici özelliğine dikkat ettikleri, oyuncuğun alımı aşamasında büyük oranda medyadan etkilendikleri, oyuncaklar üzerinde yer alan CE damgasının ne anlama geldiğine dair herhangi bir bilgiye sahip olmadıkları ve alacakları oyuncuğun en çok çocuğun bilişsel gelişim alanına katkı sağlamasını istedikleri görülmüştür. Çalışmaya katılan ebeveynlerin oyuncak alma sıklıklarının en çok ayda bir ve nadiren olduğu, çocuklarının en çok tercih ettiği oyuncak türlerinin ise kız çocukları için bebekler erkek çocukları için ise arabalar olduğu ve çocukların büyük çoğunluğunun oyuncaklarını paylaştığı görülmüştür. Kullanılmayan oyuncakların ise ebeveynler tarafından ortadan kaldırıldığı çocuklar oyuncuğu unuttuktan sonra tekrar ortaya çıkarıldığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Oyuncak, okul öncesi dönem, oyuncak seçimi, ebeveyn, çocuk.

Strategies of Parents Having 3-6 Year Old Children about Toy Selection and Usage

Abstract

Knowing the parents' opinions about the selection and use of toys, which are the materials children use in their plays, is a matter to be considered in the plans and applications to be made on the subject. For this reason, it is aimed to investigate the opinions of parents who have 3-6 year old children about toy selection and usage. A semi-structured interview form developed by the researchers was used as a data collection tool in the study conducted by qualitative research method. Descriptive analysis technique was used to analyze the data. As a result of the research it was found that the parents in the study group were more interested in educational toys in toy selection, that they are substantially influenced by the media at the stage of purchasing the toy, that they have no information as to what the CE mark on the toys means and that they want mostly that the toy they are going to purchase contributes to the cognitive development of the child. It was observed that the parents' frequency of purchasing toys is mostly once a month and is rare, the most preferred toy type by children is dolls for girls and cars for boys and that the majority of children share their toys. It was also seen that unused toys are put out of sight and are brought out again by the parents after the children have forgotten the toy.

Keywords: Toy, pre-school period, toy selection, parent, child.

1. GİRİŞ

Oyun sözlüklerde, vakit geçirmeye yarayan, belli kuralları olan eğlence diye tanımlanırken, oyuncak ise oynayıp öğrenmeye yarayan her şey olarak tanımlanmaktadır. Oysaki çocuk gelişimi açısından baktığımızda bu tanım oldukça yetersiz kalmaktadır. Çünkü oyun ve oyuncak bir çocuğun gözünden baktığımızda her şey demektir. Kimi zaman çok sevdiği birinin taklididir kimi zaman da iç dünyasının dışavurumudur. Oyun oynarken çocuk yaşadığı dünyadan kendini soyutlayarak tamamen kendine ait yepyeni bir dünya kurmaktadır (Egemen, Yılmaz & Akil, 2004). Kurduğu bu dünyada ise hayatı keşfetme imkânı bularak hem gelişim alanlarını destekleme hem de çeşitli gereksinimlerini karşılama imkânına kavuşmaktadır.

Bir çocuğu anlamak ve tanıyabilmek için onu oyun ortamında gözlemek gerekir. Çünkü çocuğun en doğal hali, oyun oynadığı zamanki halidir. Oyunun eğitici bir gücü vardır. Örneğin; Froebel "Oyunun kendisi başlı başına bir kazanımdır, bu nedenle ne öğretecekseniz öğretin ama bunu çocuğun en canlı olduğu oyun ortamında öğretiniz." diyerek oyunun çocuğun hayatındaki önemini vurgulamıştır (Tuğrul, 2015). Oyun, çocuklar için hayatı öğrenme aracıdır. Oyun, çocuğun hayatında vazgeçilmez bir yere sahiptir. Çocuklar için en iyi öğrenme oyunla gerçekleşir. Örnek vermek gerekirse okulda el yazısı yazarken güçlük yaşayan çocuk, gereken el hareketlerini, kil faaliyeti, oyun hamuru, resim ya da boya yoluyla kazanabilir. (Yavuzer, 2012) Çocuğun sağlıklı bir gelişim gösterebilmesi için, yeme-içme, barınma, sevgi, ilgi vb. ihtiyaçlarının karşılanmasının yanında yeterince oyun oynamasına da fırsat verilmelidir (Koçyiğit, Tuğluk & Kök, 2007).

Küçük yaştan itibaren yeterince oyun oynama fırsatı bulan çocukların ileriki yaşlarında sosyal, duygusal ve bilişsel açıdan olumlu yönde geliştiği bilinmektedir. Oyun, çocukları bilişsel, sosyal, dil, fiziksel, duygusal ve ahlaki açıdan olumlu yönde etkiler ve birçok temel beceri oyun sayesinde kazanılır (Tuğrul, 2015). Arkadaşlarıyla oynayan çocuk sosyalleşir ve paylaşmayı da bu oyun aracılığıyla öğrenir. Çocuğun gelişim aşamaları süresince hareketlerine düzen getiren, hayal gücüne, beden koordinasyonuna, bilişsel ve psiko-sosyal gelişimine destek sağlayan yaratıcılığını geliştiren oyuncaklar sayesinde çocuk; ebeveynleri, arkadaşları ya da çevresindeki farklı kişilerle etkileşime girme fırsatı bularak kendi dünyası ve hisleri hakkında birçok bilgi verip çocuğun tanınmasını kolaylaştırır (Yavuzer, 2012; Aksoy & Dere Çiftçi, 2014).

Çocukların oyun oynarken kullandığı, ilgilendiği her nesne oyuncak olabilir. Oyuncakların çocuğun gelişimine olan katkısı büyüktür. Oyuncaklar, çocuklara günlük yaşamda kullanılan kelimeleri, yetişkin bir insanın yaşamında kullandığı araç-gereçleri tanıtmaya olanağı sunar (Aksoy & Dere Çiftçi, 2015). Günümüzde çok sayıda ve farklı çeşitte oyuncaklar vardır. Oyuncaklar renkleri, dokusu, yapıldığı malzemesi, işlevselliği bakımından farklılık göstermektedir. Fakat en iyi oyuncak, çocuğun uzun süre sıkılmayacağı, çocuk her oynadığında onu daha fazla mutlu eden oyuncaktır. Oyuncaklar çocuğun yaşına ve gelişim özelliğine göre farklılık göstermektedir. Örneğin, 0-1 yaş arasında olan bebekler çingirak, zil vb. oyuncaklara ilgi gösterirken,

erken çocukluk dönemindeki çocuklar lego, yapboz, boyama tarzında oyuncaklara ilgi gösterirler (Egemen, Yılmaz & Akil, 2004).

Çocuğun yaşına ve cinsiyetine göre de oyuncak seçimi farklılık gösterebilmektedir. Örneğin; kız çocukları oyun hamuru, boya ve kil gibi, biçim verilebilen, anlatım içeriği olan malzemelerden hoşlanırken erkek çocukların yapılandırma gereçlerinden hoşlandıkları bilinmektedir (Altınköprü, 2003). Küçük çocuklar büyük nesnelere ve tek başına oynarlarken, yaşı daha büyük olan çocuklar küçük nesnelere ve grup oyunları oynayabilmektedirler.

Çocukların büyüme ve gelişimlerinde çok önemli yer tutan oyunun ve oyuncakların seçimi ve kullanımından birinci dereceden sorumlu olan kişi ebeveynlerdir. Ebeveynlerin oyuncak seçimi konusunda bilgili olmaları, çocuklarına iyi rehberlik edebilmeleri ve oyuncak kullanımı konusunda temel bilgilere sahip olmaları oldukça önemlidir. Bu nedenle bu çalışmada 3-6 yaş grubu çocuğa sahip ebeveynlerin, oyuncak seçimi ve kullanımına ilişkin düşüncelerinin incelenmesi amaçlanmıştır.

2. YÖNTEM

Araştırmada, ayrıntılı bilgi toplamak, araştırmaya katılan bireylerin algılarını, deneyimlerini ve bakış açılarını doğrudan öğrenebilmek, anlayabilmek ve açıklayabilmek için nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2010). Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden görüşme tekniğinden yararlanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniği, soruları önceden hazırlanan, yapılandırılmış görüşmeye göre daha esnek ve belirli sistematığı olan bir tekniktir (Türnüklü, 2000).

2.1. Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubunu, Karabük İl merkezinde yaşayan, 30-71 ay çocuğa sahip 38 ebeveyn oluşturmaktadır. Araştırmada nitel araştırma örnekleme yöntemlerinden amaçlı örnekleme yöntemleri arasında yer alan benzeşik örnekleme yöntemi seçilmiştir (Glesne, 2014).

Araştırmaya katılan ebeveynlerin 18'i kız, 20'si erkek çocuğa sahiptir. Annelerin 18'i ev hanımı, 6'sı sağlık personeli, 6'sı öğretmen, 4'ü serbest meslek, 3'ü devlet memuru, biri mühendistir. Annelerin 4'ü 20-29 yaş aralığında, 26'sı 30-39 yaş aralığında ve 8'i 40-49 yaş aralığındadır. Babaların 8'i öğretmen, 4'ü sağlık personeli, 3'ü devlet memuru, 4'ü güvenlik personeli, 7'si mühendis, 12'si serbest meslek grubundadır. Babaların biri 20-29 yaş, 28'i 30-39 yaş, 8'i 40-49 yaş ve biri 50-59 yaş aralığındadır. Çocuklardan 6'sı tek çocuk, 21'inin bir kardeşi, 11'inin ise iki kardeşi bulunmaktadır.

2.2. Verilerin Toplanması

Araştırma verileri 03-20 Mart 2018 tarihleri arasında toplanmıştır. Görüşme soru formunun iç geçerliliğini sağlamak için sorular, alanında uzman akademisyenler tarafından incelenmiştir. Uzmanlardan görüşme sorularını; araştırmanın amacına

uygunluğu, açıklığı ve anlaşılabilirliği açısından eleştirmeleri, gerekli gördükleri durumlarda soruların değiştirilmesi, düzeltilmesi ve çıkartılması ile ilgili görüşlerini belirtmeleri istenmiştir. Uzman görüşleri doğrultusunda görüşme soruları tekrar gözden geçirilmiş ve son şekli verilmiştir. Daha sonra da veri toplama kısmına geçilmiştir.

Araştırmacılar, gönüllü anne ve babalardan uygun oldukları gün ve saatleri belirleyerek randevu almışlardır. Görüşme sırasında ebeveynleri cevaplarından dolayı yargılayıcı davranmamaya, bilimsel dil ve terim kullanmamaya özen gösterilmiştir. Görüşme esnasında ses kaydına izin veren ebeveynlerden ses kaydı alınarak cevapları üzerinde hiçbir oynama yapılmadan yazıya geçirilmiştir. Ses kaydının mümkün olmadığı durumlarda ise ebeveynlerin cevapları görüşme esnasında yazıya geçirilmiştir. Her bir görüşme 10-15 dakika sürmüştür. Araştırmacılar elde edilen verilerin içindeki bilgileri sistematik olarak kodlamıştır. Bunun için, temel olarak birbirine benzeyen veriler belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirilmiştir. Daha sonra ebeveynlerin cevapları incelenmiş, tablo haline dönüştürülmüştür. Görüşme yapılan ebeveynlere sırasıyla E1'den E38'e kadar kodlar verilmiştir.

2.3. Verilerin Analizi

Verilerin çözümlenmesinde betimsel analiz tekniği kullanılmıştır. Betimsel analiz, çeşitli veri toplama teknikleriyle elde edilmiş verilerin daha önceden belirlenmiş temalara göre özetlenmesi ve yorumlanmasını içeren bir nitel veri analiz türüdür. Bu analiz türünde araştırmacı görüştüğü ya da gözlemiş olduğu bireylerin görüşlerini çarpıcı bir biçimde yansıtabilmek amacıyla doğrudan alıntılara sık sık yer verebilmektedir (Özdemir, 2010).

3. BULGULAR

Bu bölümde çalışma sonucunda elde edilen bulgular sunulmuştur.

Tablo 1. Ebeveynlerin Oyuncak Seçerken Dikkat Ettiği Noktalar*

Cinsiyet	Kız (f)	Erkek (f)
Eğitcilik	7	10
Çocuğun ilgisi	4	4
Sağlık	1	6
Kalite	4	3
Çocuğun istekleri	3	4
Yaşa uygunluk	2	4
Fiyat	1	4
Küçük parçalar içermeyen	1	3
Gelişimi destekleyici	1	1
Albeni	0	2
Çok yönlülük	0	1
Şiddet içermeyen	0	3

*Birden fazla cevap verilmiştir.

Tablo 1 incelendiğinde ebeveynlerin oyuncak seçerken %44,73 oranıyla en çok eğiticiliğe dikkat ettikleri saptanmıştır. Bunu sırasıyla çocuğun ilgisi (%21,05), sağlıklı olması (%18,42), çocuğun istekleri (%18,42), yaşına uygunluğu (%15,78), fiyatı (%13,15), küçük parçalar içermemesi (%10,52), şiddet içermemesi (%7,89), gelişimini desteklemesi (%5,26), albenili olması (%5,26) ve çok yönlü olması (%2,63) takip etmektedir. Bu konuya ilişkin olarak E11 “Yaşına uygunluğuna ve bütçeye uygunluğuna dikkat ederim. Çocuğa ne verdiğine bakarım. Renkli ve dikkat çekici olmasına aynı zamanda çok yönlü olmasına da bakıyorum.” diyerek dikkat ettiği birden fazla noktayı belirtmiştir. Ayrıca E8 “Yapısındaki maddelerin çocuğumun sağlığına zarar verip vermemesine dikkat ederim” diyerek kendi görüşünü belirtmiştir. Yine bu konuya ilişkin olarak E5 “Sevdiği şeyler olmasına, sevdiği karakterler var mesela üzerinde onların olmasına ve eğitici olmasına dikkat ediyorum.” diyerek kendi dikkat ettiği noktaları belirtmiştir.

Tablo 2’de araştırmaya katılan ebeveynlerin oyuncakların üzerindeki CE damgası hakkındaki bilgilerine ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 2. Ebeveynlerin CE Damgası Hakkında Bilgileri

Görüşler	f
Bilmiyorum	16
Sağlıklı	11
Güvenilir	8
Standartlara uygun	3
Çin Malı	2

Tablo 2 incelendiğinde ebeveynlerin %42,10’unun CE damgasını bilmediği belirlenmiştir. Ayrıca %28,94’ü sağlıklı anlamına geldiğini düşünürken %21,05’i güvenilir %7,89’u standartlara uygun ve %5,26’sı Çin malı anlamına geldiğini düşündüğü saptanmıştır. Bu konuya ilişkin olarak E11 “Sağlığa zararı olmadığı anlamına geliyor diye biliyorum.” E9 da “Çin malı olmadığı anlamına geliyor” diyerek kendi tanımlarını yapmışlardır.

Tablo 3’te ebeveynlerin oyuncak alma şekillerine yer verilmiştir.

Tablo 3. Ebeveynlerin Oyuncak Alma Şekilleri

Görüşler	f
Medya	17
Gezerken/Anlık	8
İstenmeyen davranış sonucu	8
Konuşup anlaşarak	7
Ödül	5
Çevre faktörü	4
Aile seçimi	3

Tablo 3 incelendiğinde ebeveynlerin en çok medya aracılığıyla oyuncak aldıkları (%44,79) saptanmıştır. %21,05 oranında gezerken/anlık olarak ve yine aynı

oranda istenmeyen davranış sonucu oyuncak alındığı belirlenmiştir. Konuşup anlaşarak alan ebeveynlerin oranı %18,42 iken yalnızca aile seçimine göre alanların oranının %7,89 olduğu görülmüştür. Oyuncak almada çevre faktörünün etkisinin %10,52 olduğu görülürken ödülün oranının %13,15 olduğu görülmektedir. Bu konu hakkındaki görüşlerini E2 “TV ya da internette gördüklerimizi önce araştırıp sonra alırsınız” E11 ise “Genelde ben kendim oğlum istemeden alırım ama bazen de evde anlaşılıp sonra çıkar alırsınız birlikte.” diyerek belirtmiştir. Ayrıca E4 “Genelde ödül olarak ya da oğlumun tutturması sonucu alıyoruz. Örneğin; bir keresinde evimizin altındaki markete inmiştik, mutfak alışverişi yapmaya inmiştik. Orada bir kurşun asker istedi, ben almadım. Sonra zar zor eve çıktık, ben mutfakta aldıklarımızı yerleştirirken kapı sesi duydum. Meğer aşağı inip kurşun askeri almış, akşam babam öder diyerek eve çıkmış. Market çalışanı da tanıdığı için bir şey söylememiş. Böylelikle aldırılmış oldu istediği oyuncak” diyerek bu konu hakkındaki görüşünü söylemiş ve bir anıyla da desteklemiştir.

Tablo 4’te ebeveynlerin oyuncakların hitap etmesini istediği gelişim alanlarına yer verilmiştir.

Tablo 4. Ebeveynlerin Oyuncakların Hitap Etmesini İstedikleri Gelişim Alanları*

Görüşler	f
Bilişsel Gelişim	31
Motor Gelişim	9
Bütün Gelişim Alanları	5
Sosyal-Duygusal Gelişim	3
Fiziksel Gelişim	2

*Birden fazla cevap verilmiştir.

Tablo 4 incelendiğinde ebeveynlerin oyuncakların en çok %81,57 oranıyla bilişsel gelişim alanına hitap etmesini istediği saptanmıştır. Motor gelişim alanı %23,68 oranıyla ikinci sırada yer almaktadır. Ebeveynlerden %13,15 i aldıkları oyuncakların bütün gelişim alanlarına hitap etmesini istemektedir. Sosyal-duygusal gelişim alanının %7,89 oranında istendiği görülürken en son sırada %5,26 oranıyla fiziksel gelişim alanının olduğu görülmektedir. Bu konuyla ilgili görüşlerini E32 “Beyin gelişimine hitap etmesini isterim. Çünkü bu dönemin beyin gelişiminde önemli olduğunu düşünüyorum.” E11 ise “En çok bilişsel ve duygusal gelişimine hitap etmesini isterim. Çünkü seneye okula başlarken hazırlıklı olmasını hem de duyarlı olmasını arkadaşlarıyla iyi geçinmesini, yardımsever olmasını isterim.” diyerek dile getirmiştir.

Tablo 5’te ebeveynlerin oyuncak alma sıklığına ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 5. Ebeveynlerin Oyuncak Alma Sıklığı

Görüşler	f
Çok sık	8
Ayda bir	12
Nadiren	12
Düzensiz	6

Tablo 5 incelendiğinde ebeveynlerin oyuncak alma sıklığının en çok ayda bir (%31,57) ve nadiren (%31,57) olduğu saptanmıştır. Araştırmaya katılan sekiz ebeveyn çok sık (%21,05) oyuncak aldıklarını belirtmiştir. Altı ebeveynin ise düzensiz aralıklarla (%15,78) oyuncak aldıkları saptanmıştır. Bu konudaki görüşünü E9 "Genelde belirli bir tarihimiz yok. Düzensiz diyebilirim. Evde çok fazla oyuncak var, sürekli yeni oyuncaklar alıp şımarık ve doyumsuz bir çocuk yetiştirmek istemiyorum." şeklinde ifade etmiştir. E7 ise " Her an her zaman oyuncak alabiliriz. Oğlum oyuncak gördüğünde ısrar ediyor, alana kadar ağlıyor. Bizde bu yüzden almak zorunda kalıyoruz." yanıtını vermiştir.

Tablo 6'da çocukların oyuncaklarını paylaşma durumlarına yer verilmiştir.

Tablo 6. Çocukların Oyuncaklarını Paylaşma Durumları

Görüşler	f
Evet	25
Bazen	9
Hayır	4

Tablo 6 incelendiğinde çocukların büyük çoğunluğunun oyuncaklarını paylaştığı görülmektedir. Ebeveyn görüşlerine göre çocuklardan %65,7'si oyuncaklarını paylaşmaktadır, %23,6'sı ise bazı durumlarda oyuncaklarını paylaşmaktadır. Çocuklardan %10,5'i ise oyuncaklarını kardeşleriyle veya arkadaşlarıyla paylaşmamaktadır. Araştırmaya katılan E5 bu soruya "Kızım çok düşkün olduğu oyuncaklarını paylaşmaz ama diğerlerini paylaşır." şeklinde yanıt vermiştir.

Tablo 7'de ebeveynlerin görüşleri doğrultusunda cinsiyete göre çocuklar tarafından en çok tercih edilen oyuncak türlerine ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 7. Çocukların En Çok Tercih Ettiği Oyuncak Türleri

Cinsiyet	Kız (f)	Erkek (f)
Bebek	12	0
Evcilik	7	0
Araba	0	15
Robot	0	5
Yapboz	9	7
Hayvan	6	4
Lego	4	8
Pelüş	2	2
Boyama	1	2
Asker-Tüfek	0	4
Çizgi film karakterleri	0	3
Dergi	0	1

Tablo 7 incelendiğinde kızların %29,2'sinin en çok oynadığı oyuncak türünün bebek olduğu, erkeklerin %29,4'ünün en çok tercih ettiği oyuncak türünün ise araba olduğu tespit edilmiştir. Kızların ikinci sırada tercih ettiği oyuncak türünün evcilik oyuncakları, erkeklerin ikinci sırada tercih ettiği oyuncak türünün ise Lego olduğu bulunmuştur. Erkeklerin tercih ettiği oyuncaklar arasında robot, asker-tüfek, çizgi film karakterleri (Spiderman, Batman, Superman vs.) ve dergiler olurken kız çocukların tercihlerinde bu oyuncaklar görülmemiştir.

Tablo 8'de çocukların cinsiyetlerine göre oyuncaklarına zarar verme durumlarında ebeveynlerinin göstermiş olduğu tepkiler yer almaktadır.

Tablo 8. Çocukların Oyuncaklarına Zarar Verdiğinde Ebeveynlerin Tepkisi *

Cinsiyet	Kız (f)	Erkek (f)
Açıklama	5	7
Zarar vermez	7	4
Müdahale yok	6	3
Tehdit	1	4
Ceza	0	4

*Birden fazla cevap verilmiştir.

Tablo 8'e bakıldığında kız çocukların %36,8'inin oyuncaklarına zarar vermediği saptanmıştır. Oyuncaklarına zarar veren kız çocuklarının ebeveynlerinden %26,3'ünün böyle bir durumda çocuklarına açıklama yaptıkları, %31,5'inin çocuklarına müdahale etmediği, %5,2'sinin ise çocuklarını tehdit ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Oyuncaklarına zarar veren erkek çocuklarının ebeveynlerinin tepkisine bakacak olursak; ebeveynlerin %31,8'inin çocuklarına açıklama yaptıkları, çocuklardan %18,1'inin oyuncaklarına zarar vermediği, %13,6'sının çocuklarına müdahale etmediği, %18,1'inin tehdit ettiği, yine %18,1'inin cezaya başvurdukları tespit edilmiştir. Bu konuda E11 "Önce sebebini sorarım, çünkü belki merak edip içini açmış olabilir, sonra bu şekilde kullanırsa bir daha alamayabileceğimizi daha dikkatli kullanmasını öneririm. Daha sonra gel birlikte

tamir etmeye çalışalım diyerek tatlıya bağlarım.” şeklinde görüş belirtmiştir. Katılımcılardan E25 ise bu soruya “Herhangi bir şey yapmam. Onun oyuncakları istediği gibi oynayabilir ben müdahale etmem.” yanıtını vermiştir.

Tablo 9’da ebeveynlerin kullanılmayan oyuncaklara karşı tutumları verilmiştir.

Tablo 9. Ebeveynlerin Kullanılmayan Oyuncaklara Karşı Tutumu

Görüşler	f
Kaldırıp bir süre sonra tekrar çıkarma	22
Başkasına verme	14
Saklama	6
Atma	2
İlgisini kaybetmedi	1

Tablo 9’da incelendiğinde; ebeveynlerin, en yüksek oranda kullanılmayan oyuncakları ortadan kaldırıp çocuklar oyuncakları unuttuktan sonra tekrar ortaya çıkardıkları görülmüştür. Yetişkinler, bu şekilde çocuklarının ilgisinin azaldığı oyuncakları önce unutturarak daha sonra ortaya çıkararak çocuklarının ilgilenmediği oyuncaklarıyla yeniden ilgiyle oynamasını sağlamışlardır. Araştırmaya katılan ebeveynlerden en çok alınan ikinci yanıt ise çocuklarının oynamadığı oyuncakların başkasına verildiği yanıtıdır. Altı ebeveyn ise kullanılmayan oyuncakları, kardeş, kuzen vs. için sakladıkları yanıtı alınmıştır. Yetişkinlerden iki tanesinden kullanılmayan oyuncakları attıkları yanıtı alınmıştır. Son olarak bir katılımcı ise çocuğunun hiçbir oyuncakına karşı ilgisini kaybetmediğini belirtmiştir. Bu konuda görüşlerini E9 “Oyuncağı o an için kaldırırım, saklarım, daha sonra tekrar çıkarırım. Oğlum da yeni bir oyuncak alınmış gibi tekrar o oyuncakla oynamaya devam eder.” E15 ise “Yeni bir oyuncak almışsak bütün ilgisi yeni alınanda oluyor ve diğerlerini genelde kaldırıyorum. Dönüşümlü olarak verdiğimde ilk defa görmüş gibi seviniyor. Yani sıkıldığı oyuncakları kaldırıp sonra verince “Aaa anne canım ayıcığım, anne sen onu nereye koymuştun” deyip şaşırıyor. Çok sevindiğini hatırlıyorum.” şeklinde görüşlerini belirtmişlerdir.

4. TARTIŞMA

Çalışmada, ebeveynlerin oyuncak seçerken daha çok oyuncakların eğitici özelliklerine dikkat ederek oyuncak seçtikleri belirlenmiştir. Adak Özdemir ve Ramazan (2012), oyuncak çocuk, anne ve öğretmen bakış açısını inceledikleri çalışmada da annelerin oyuncak seçiminde oyuncakın eğitimi-öğrenmeyi desteklemesine özen gösterdikleri sonucuna ulaşmışlardır. Kim (2002), tarafından yapılan çalışmada da araştırmaya katılan annelerin %90’ı oyuncak seçiminde oyuncakın çocuğun gelişimi açısından uygun olmasına, eğitici özelliğinin bulunmasına ve çocuğun ilgisini çekme özelliğine dikkat ettiklerini belirtmiştir. Ummanel’in 2017 yılında çocuk, anne ve öğretmenlerin oyun ve oyuncaklarla ilgili görüşlerini incelediği çalışmada ise annelerin görüşlerine göre oyuncakın taşınması gereken en önemli özelliğinin güvenlik olduğu sonucuna ulaşmıştır. Selimhocaoğlu (2017) ise yapmış olduğu çalışmada ebeveynlerin oyuncak alırken oyuncakın sağlıklı ve zararsız olmasına bunun yanı sıra

oyuncağın yaşa uygun olmasına önem verdiklerini saptamıştır. Yapılan çalışmalarda da görülmektedir ki ebeveynlerin oyuncak seçerken dikkate aldıkları unsurlar farklılaşabilmektedir. Araştırma sonucumuzda da görüldüğü gibi oyuncakların eğitici özellikleri dikkate alınan önemli bir unsurdur fakat oyuncak seçiminde tek başına yeterli bir kriter değildir. Çünkü oyuncakların eğitici özelliklerinin yanında çocuk açısından sağlıklı, güvenli olması, çocuğun gelişim düzeyine ve yaşına uygunluğu gibi birçok faktör de büyük önem arz etmektedir.

Ebeveynlerin oyuncakların üzerinde bulunan CE damgasına yönelik bilgilerine baktığımızda %42.10 gibi önemli bir yüzdelik dilimin bilmediği belirlenmiştir. Bilenlerden ise çoğunun düşüncesi sağlıklı anlamına geldiği yönündedir. Bolışık, Yılmaz, Yavuz ve Büyük (2014) tarafından yapılan çalışmada araştırmaya katılan örneklem grubunun eğitim düzeyinin CE damgasına yönelik bilgileri üzerinde etkili olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Söz konusu araştırmada eğitim düzeyi yüksek olan yetişkinlerin, oyuncakların üzerinde yer alan CE işaretinin anlamını bilme oranı, eğitim düzeyi düşük olan yetişkinlerden daha yüksek bulunmuştur. Çamur, Vaizoğlu, Akbaş, Başaran, Batmaz, Bilgin ve Bulam'ın (2008) oyuncak alıcı ve satıcılarının bilgi düzeylerini ortaya çıkarmak adına yapmış oldukları çalışmada ise oyuncakların tamamında güvenliğe ilişkin ibarelerin bulunmadığını bunun yanında oyuncak alıcılarının oyuncak paketleri üzerindeki uyarıları okumadıkları sonucuna ulaşmışlardır. Yetişkinlerin eğitim düzeyi, oyuncak paketleri üzerinde gerekli ibarelerin bulunmaması, var olan ibarelerin ise yetişkin dikkatini çekmemesi gibi çeşitli faktörler CE damgasına yönelik bilgi durumunu etkileyebileceği düşünülmektedir.

Ebeveynlerin oyuncak alma şekilleri incelendiğinde oyuncakları en çok medyadan etkilenerek medya aracılığı ile aldıkları saptanmıştır. Teknolojinin hızla gelişmesi hem ebeveynlerin oyuncak tercihini hem de oyuncak satıcılarını etkilediği görülmektedir. Ebeveynlerin oyuncak satın alırken artık çocuklarının ihtiyaçlarından ziyade reklamlarla hareket ettikleri göze çarpmaktadır. İlgili yazın incelendiğinde oyuncak satıcılarına yönelik yapılan bir araştırmada bireylerin oyuncak seçimini en çok medya ve özellikle televizyonun etkilediği tespit edilmiştir (Özyürek & Erzurumluoğlu, 2016).

Ebeveynlerin oyuncaklarda hitap etmesini istediği gelişim alanları araştırıldığında en çok bilişsel gelişim alanına hitap edilmesini istedikleri belirlenmiştir. 3-6 yaş grubu çocukların oyuncak kullanımına ilişkin ebeveyn görüşlerini ortaya çıkarmak için yapılan çalışmada da ebeveynlerin büyük oranda bilişsel gelişimi arttıran oyuncakları tercih ettikleri görülmüştür. Bu durumun sebebi olarak da bilişsel gelişimi akademik başarıdaki artışla eşdeğer olarak görülmesinin sonucu olabileceği düşünülmüştür (Zengin & Yayan, 2017).

Ebeveynlerin oyuncak alma sıklıkları incelendiğinde en çok ayda bir ve nadiren olduğu görülmektedir. Bunu çok sık ve düzensiz aralıklar takip etmektedir. İlgili yazın incelendiğinde Zengin ve Yayan (2017) tarafından yapılan araştırmada da çalışmaya katılan ebeveynlerin %58,3 'ünün çocuklarına ayda bir oyuncak aldığı tespit edilmiştir. Arıkan ve Karaca'nın (2004) annelerin oyuncak seçimi ile ilgili bilgi ve uygulamalarını

ortaya çıkarmak amacıyla yapmış oldukları çalışmada da ailelerin %40'ının sık (ayda bir), %21.1'inin nadiren (yılda bir), %19.4'ünün çok sık (haftada bir) çocuklarına oyuncak aldıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bolşık ve arkadaşlarının 2014 yılında yapmış oldukları çalışmada ise yetişkinlerin %80.9'unun çocuklarına düzensiz aralıklarla oyuncak aldıkları görülmüştür.

Çocukların tercih ettiği oyuncak türlerine bakıldığında cinsiyetin seçimde önemli bir faktör olduğu görülmektedir. Kızların tercihlerinde ilk sırayı bebekler alırken erkeklerin tercihlerindeki ilk sırada arabalar yer almaktadır. Kızların bebek tercihini evcilik oyuncakları takip ederken erkeklerin ise robotlar takip etmektedir. Kahraman ve Başal (2011) tarafından anne eğitim düzeyine göre çocukların cinsiyet kalıp yargıları ile oyun ve oyuncak tercihlerinin incelendiği çalışmada kız çocuklarının bebekler, yemek malzemeleri gibi oyuncakları; erkek çocukların ise araba, kamyon gibi oyuncaklarla oynamayı tercih ettiği görülmüştür. Çamur ve arkadaşlarının 2008 yılında yapmış oldukları çalışmada da oyuncak satıcıları tarafından en çok satıldığı söylenen oyuncakların araba ve bebek olduğu belirlenmiştir. Yağan Güder ve Alabay'ın (2016) yaptıkları çalışmada da kız çocuklarının tercihlerinde en çok çay seti, dikiş seti, bebek gibi oyuncaklar görülürken erkek çocuklarının tercihlerinde en çok araba, sürat motoru, kamyon gibi oyuncaklar olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Dinella, Weisgram ve Fulcher tarafından 2016 yılında yapılan çalışmanın sonucunda da oyuncak tercihinde cinsiyet etkisi olduğu görülmüştür. Çiftçi ve Özgün (2011) tarafından yapılan araştırmada da resim yapma, evcilik oynama, bebek ile oynama, sohbet etme, oyuncak-makyaj malzemelerini kullanma gibi etkinlikleri kızların erkeklerden anlamlı bir şekilde daha fazla tercih ettiği ve bu etkinliklerde oldukça uzun zaman geçirdikleri ortaya konmuştur. Diğer yandan, boğuşma, hırsız-polis oynama, direksiyon kullanma, trafik işaretleri ile oynama, puzzle ve bloklarla oynama ve tamir aletleri ile oynama gibi etkinlikleri ise erkeklerin kızlara oranla anlamlı olarak daha çok tercih ettiği ve zamanlarının çoğunu bu etkinliklere ayırdıkları görülmüştür. Bu çalışma da araştırmamızın bulguları ile benzerdir.

Çocukların oyuncaklarını paylaşma durumlarına ilişkin ebeveyn görüşlerine bakıldığında ebeveynlerin çoğunun, çocuklarının oyuncaklarını paylaştığını ifade ettikleri görülmektedir. Çocukların oyuncak paylaşımı üzerinde çocuğun yaş grubu özelliklerinin ve oynanan oyun türlerinin gibi çeşitli faktörlerin etkili olduğu düşünülmektedir. Dikici Sığırtmaç ve Şahin (2009), altı yaş grubu çocukların oyun arkadaşı seçimlerini etkileyen faktörleri inceledikleri çalışmada, oyuncaklarını paylaşan çocukların sınıf içinde ön plana çıktığını tespit etmişlerdir. Çocukların çoğunluğunun oyuncaklarını paylaşıyor olmaları sınıfta arkadaşları tarafından olumlu sosyal kimliklerle algılandıklarını düşündürmüştür.

Çocukların oyuncaklarına zarar verme durumunda ebeveynlerin çocuklarına verdikleri tepkiler sorulduğunda kız çocuğa sahip ebeveynlerin çocuklarının oyuncaklarına zarar vermediklerini söyledikleri görülmektedir. Erkeklerde saldırganlık problemi kızlara nazaran yaklaşık yediye bir oranında daha sıklıkla görülür. Bunun sebebi, erkek çocukların doğuştan getirdikleri saldırganlık eğilimlerinden kaynaklanan saldırgan davranışlarını toplumun daha fazla destekleyip

kabul etmesine kadar uzanan birçok faktörün etkileşimine dayanır (Yavuzer, 2000). Bu bulgu da araştırma sonucu ile benzerlik göstermektedir. Erkek çocuğa sahip ebeveynler çocuklarının oyuncaklarına zarar verme durumunda; çocuğuna sebebini sorup açıklama yaptıklarını söylemişlerdir. Kız çocuğa sahip ebeveynlerin hiçbiri ceza veririm cevabı vermezken, erkek çocuğa sahip ebeveynlerin 4 tanesi cezaya başvurduklarını belirtmişlerdir. Ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumları çocukların toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarını etkilemektedir. Ebeveynler erkek çocuklarını kız çocuklarına göre başarma, yarışma, duygularını kontrol etme, bağımsız hareket etme ve kişisel sorumluluk alma gibi konularda daha fazla teşvik etmektedirler (Zeyneloğlu, 2008). Bu nedenle ebeveynlerin kız çocuklara göre erkek çocuklara daha fazla ceza vererek; kişisel sorumluluk alma, yarışma, başarma gibi konularda teşvik etmeye çalıştıkları söylenebilir.

Ebeveynlere çocuklarının artık oynamadığı oyuncakları nasıl değerlendirdiği sorulduğunda verilen cevaplar sıralandığında ilk sırada kaldırıp bir süre sonra tekrar çıkarma cevabı yer almaktadır. Tüm materyaller gibi oyuncaklar da kimi zaman daha farklı amaçlar için kullanılabilir özellikte olmalıdır. Oyuncak çocukta merak uyandırmalı ve çocuğun çevresini tanmasına yardımcı olmalıdır (Yalçınkaya, 1995). Ne kadar farklı özelliklere sahip olsa da oyuncaklar bir süre sonra ilk alındığı zamanki kadar ilgi çekmeyebilir. Bu nedenle tüm oyuncakları aynı anda çıkarmamak, çocuğun ilgisinin azaldığı oyuncakları bir süreliğine kaldırıp daha sonra tekrar çıkarmak işlevsel stratejilerdir. Çalışmaya katılan annelerin oyuncak sunma konusunda olumlu stratejiler benimsedikleri söylenebilir.

5. SONUÇ ve ÖNERİLER

Çocukların beş duyusunu ve duygularını uyaran, çocuğun ilerideki gelişimini destekleyen, çocukların oyunlarında kullandıkları materyaller olan oyuncakların, ebeveynler tarafından seçimi ve kullanımı ile ilgili ebeveynlerin görüşlerinin bilinmesi konuyla ilgili yapılacak olan plan ve uygulamalarda göz önünde bulundurulması gereken önemli bir husustur. Bu nedenle yapılan bu çalışmada ebeveynlerin, oyuncak seçimi ve kullanımına ilişkin düşünceleri incelenmiştir. Bu çalışmanın sonucunda; çalışma grubunda yer alan ebeveynlerin oyuncak seçiminde daha çok oyuncağın eğitici özelliklerine dikkat ettikleri, oyuncağın alımını genellikle medya aracılığı ile yaptıkları, oyuncaklar üzerinde yer alan CE damgasının ne anlama geldiğine dair herhangi bir bilgiye sahip olmadıkları ve alacakları oyuncağın en çok çocuğun bilişsel gelişim alanına katkı sağlamasını istedikleri görülmüştür. Çalışmaya katılan ebeveynlerin oyuncak alma sıklıklarının en çok ayda bir ve nadiren olduğu, çocuklarının en çok tercih ettiği oyuncak türlerinin ise kız çocukları için bebekler erkek çocukları için ise arabalar olduğu ve çocukların büyük çoğunluğunun oyuncaklarını paylaştığı görülmüştür. Çocukların cinsiyetine göre oyuncaklara zarar verme durumlarında araştırmadaki ebeveynlerin göstermiş olduğu tepkilere bakıldığında daha çok kız çocuklarının oyuncaklarına zarar vermedikleri, erkek çocukların ise oyuncaklara zarar verme durumunda ebeveynleri tarafından bu davranışa tepki olarak çocuklarına açıklama yaptıkları ortaya çıkmıştır. Kullanılmayan oyuncakların ise

ebeveynler tarafından ortadan kaldırıldığı çocuklar oyuncacı unuttuktan sonra tekrar ortaya çıkarıldığı görülmüştür.

Çocukların çeşitli deneyimler kazanarak gelişimlerini destekleme imkanına sahip oldukları ve gerçek hayatın bir yansımasının görüldüğü oyunlarda kullanılan oyuncakların çocuk açısından önemi dikkate alındığında çocuğa sunulacak oyuncakların seçimi konusunda ebeveynlerin hassas ve son derece bilinçli davranması gerektiği söylenebilir. Ancak günümüzde araştırma sonucunda da görüldüğü gibi ebeveynlerin oyuncak seçimi için büyük oranda medyadan etkilendiği görülmektedir. Fakat medyada yer alan oyuncaklar için de seçici davranılması gerektiği bilinmelidir. Bu anlamda ebeveynlerin oyuncak seçiminde dikkate almaları gereken durumlar hakkında farklı kurumlar ile işbirliği içerisinde gerekli bilgilendirme çalışmalarının yapılması önerilmektedir. Ayrıca oyun ve oyuncakların sadece bilişsel gelişim alanı için değil tüm gelişim alanları için ne kadar önemli ve gerekli olduğu hakkında da toplum olarak gerekli bilincin kazandırılmasının çok önemli olduğu düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Adak Özdemir, A. ve Ramazan, O. (2012). Oyuncaca Çocuk, Anne ve Öğretmen Bakış Açısı. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*.2 (1): 2-16.
- Aksoy, A. B. ve Dere Çiftçi, H. (2015). *Oyun Alanı, Materyal ve Oyuncaklar, içinde Okul Öncesi Eğitimde Oyun (Ed.Ayşe Belgin Aksoy)*. Ankara: Hedef Cs Basın Yayın.
- Aksoy, A. B. ve Dere Çiftçi, H. (2014). *Erken Çocukluk Döneminde Oyun*. Ankara: Pegem Akademi.
- Altınköprü, T. (2003). *Çocuğun Başarısı Nasıl Sağlanır Eğitim Açısından Çocuk Psikolojisi*. İstanbul: Hayat Yayınları.
- Anıkan, D. ve Karaca, E. (2004). Annelerin Oyuncak Seçimi ile İlgili Bilgi Ve Uygulamaları. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 1: 1-9.
- Bolışık, B., Yılmaz, H. B., Yavuz, B. ve Büyük, E. T. (2014). Yetişkinlerin Çocuklar İçin Oyuncak Seçimine Yönelik Davranışlarının İncelenmesi. *Gümüşhane Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Dergisi*, 3(4): 976-990.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2010). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (6. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Çamur, D., Vaizoğlu, S. A., Akbaş, M., Başaran, D., Batmaz, A. G., Bilgin, E. ve Bulam, M. H. (2008). Oyuncak Alıcı ve Satıcılarının Oyuncak Güvenliği ve Yönetmeliği. *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi*, 51: 31-38.
- Çiftçi, M. A. ve Özgün, Ö. (2011). Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Oyuncak Tercihlerinin Ve Akran Etkileşimlerinin Ebeveyn Cinsiyet Rollerini Algısı Bağlamında İncelenmesi. *E-Journal of New World Sciences Academy Education Sciences*. 6 (3): 2246-2261.
- Dikici Siğirtmaç, A. ve Şahin, S. (2009). Altı Yaş Çocuklarında Arkadaş Seçimi ve Arkadaş Seçimini Etkileyen Etmenler, *Uluslararası Katılımlı II. Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Kongresi (Sağlık, Gelişim ve Eğitimde Çocuk) Bildiri Kitabı*, 7-9 Ekim 2009, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Kültür Merkezi.

- Dinella LM, Weisgram ES. ve Fulcher M.(2016) Children's gender-Typed Toy Interests: Does Propulsion Matter, *ArchSexBehav, Published Online*.
- Egemen, A., Yılmaz, Ö. ve Akil, İ. (2004). Oyun, Oyuncak ve Çocuk. *ADÜ Tıp Fakültesi Dergisi*,5 (2): 39-42.
- Kahraman P. B. ve Başal H.A. (2011). Anne Eğitim Düzeyine Göre Çocukların Cinsiyet Kalıpyargıları ile Oyun ve Oyuncak Tercihleri. *Journal of New World Sciences Academy Education Sciences*, 6 (1): 1335-1357.
- Kim, M. (2002). Parents' perceptions and Behaviors Regarding Toys For Young Children's play in Korea. *Education*, 122 (4): 793-807.
- Koçyiğit, S., Tuğluk, M. N. ve Kök, M. (2007). Çocuğun Gelişim Sürecinde Eğitsel Bir Etkinlik Olarak Oyun. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16: 324-342.
- Özdemir, M. (2010). Nitel Veri Analizi: Sosyal Bilimlerde Yöntembilim Sorunsalı Üzerine Bir Çalışma. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 323-343.
- Özyürek, A. ve Erzurumluoğlu, Ş. (2016).Oyuncak Satıcılarının Bakış Açısından Bireylerin Oyuncak Satın Alma Davranışlarının İncelenmesi. *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi*, 1 (1): 14-24.
- Selimhocaoğlu, A. (2017). 36-72 Aylık Çocuğu Olan Ebeveynlerin Çocuk Oyuncakları Konusunda Görüşleri. *Electronic TurkishStudies*, 12 (35): 537-546.
- Tuğrul, B. (2015). *Oyunun Gücü, içinde Okul Öncesi Eğitimde Oyun (Ed.Ayşe Belgin Aksoy)*. Ankara: Hedef Cs Basın Yayın.
- Türnüklü, A. (2000). Eğitim Bilim Araştırmalarında Etkin Olarak Kullanılabilecek Nitel Bir Araştırma Tekniği: Görüşme. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 6 (24): 543- 559.
- Ummannel, A. (2017). A Comparative Analysis of Children's, Mothers' and Teachers' Views About Play and Toys. *Uluslararası Beşeri Bilimler ve Eğitim Dergisi*, 3(2): 222 - 241.
- Yağan Güder, S. ve Alabay, E. (2016). 3-6 Yaş Arasındaki Çocukların Oyuncak Tercihlerinin Toplumsal Cinsiyet Bağlamında İncelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 17 (2): 91-111.
- Yalçınkaya, T. (1995). Okul Öncesinde Anne Babanın Oyuncak Seçimi. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7: 323-328.
- Yavuzer, H. (2000). *Çocuk Psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Zengin, M. ve Yayan, E. H. (2017) 3-6 Yaş Çocukların Oyuncak Kullanımına İlişkin Ebeveyn Görüşlerinin İncelenmesi. *İ.Ü. Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 5(2): 1-15.
- Zeyneloğlu, S. (2008). "Ankara'da Hemşirelik Öğrenimi Gören Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları". Doktora Tezi, *Hacettepe üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü*, Ankara.